

Kwispelend naar de maan

Op uitnodiging van de redactie neem ik U mee terug in de tijd, en wel naar ongeveer veertig jaren geleden. In deze periode zag De Fitis voor de eerste maal het levenslicht. Omdat de jeugdigheid van de huidige redactieleden hen weerhoudt van het schrijven van een terugblik op het vogelleven in die tijd, is aan mij deze eer gegund.

Vanwaar mijn welbehagen in de vogels? Welnu, ik herinner me levendig hoe ik als jongeman gefascineerd raakte door Neerlands vogelleven. Het waren niet zozeer de beroemde Verkade-albums, waarmee dr. Jac. P. Thijsse poogde de vogelminnaars onder ons te enthousiasmeren. Noch waren het de nauwkeurige observaties van Nol Binsbergen, waardoor ik mij ben gaan interesseren voor de vogels om ons heen – ofschoon ik niet kan ontkennen dat de foto's van Butoor, de broedende Wouwaap die met twee bliksemsnelle uitvallen Binsbergens zakdoek ontnam, of van Lahol, de Morinelplevier die zich op het groene strand van De Beer nagenoeg liet strelen, immer tot mijn verbeelding hebben gesproken. Nee, de fascinatie had zijn oorsprong in een geheel andere hoek. Het was in de jaren waarin de ruimtevaart serieuze vormen begon aan te nemen, dat ik mijn blik dikwijls tot de hemel richtte.

In die jaren volgde ik nauwgezet de berichtgeving op de radio over de eerste expedities naar de ruimte. Om eerlijk te zijn, kon ik maar niet geloven dat het mogelijk was om een machine naar de maan te sturen en daar ongeschonden te landen om na enige tijd dezelfde route in tegenovergestelde richting af te leggen. En laten we eerlijk zijn, dat is toch simpelweg een wonder. Telkens wanneer ik door mijn verrekijker, een erfstuk dat grootvader gebruikt had tijdens de Eerste Wereldoorlog, de maan bestudeerde, werd ik overweldigd door verbazing en ongeloof. Terwijl de wereld om ons heen in rap tempo aan het veranderen was, verscheen de maan telkens als tijdloze verschijning boven ons hoofd. En ook daar leek toen verandering in te komen.

Menig nachtelijk uur besteedde ik aan het observeren van de maan en andere hemellichamen. Op rustige avonden vond ik het buitengewoon aangenaam om op een sukkeldrafje de straat uit te lopen en vervolgens plaats te nemen op de kadewand van het Spaarne. Destijds lag aan de overzijde van het water een uitgestrekt weidegebied, de Waarderpolder genaamd, dat met een pontje bereikt kon worden. Tijdens mijn observaties genoot ik stevast van de geluiden van kikkers, Grutto's, Kieviten en Tureluurs die talrijk verbleven tussen het groene gras. Als ik het mij goed herinner is het huisje waarop ik uitkeek bewaard gebleven

en staat het momenteel plompverloren tussen de bedrijfspanden ter hoogte van de Gamma.

Op andere nachten nam ik de fiets en vertrok ik in de richting van De Kennemerduinen. Omdat een nachtelijk bezoek aan het duingebied verboden was, bezocht ik dan meestal een locatie net daarbuiten. In alle rust lag ik daar urenlang op mijn rug in het zand met mijn ogen en oren wijd open. Zo ook op een zekere avond halverwege april. Ik had die dag een verslag gelezen over het hondje Laika dat eind jaren vijftig in Sputnik II naar de ruimte was gestuurd. De woorden uit het verslag bleven die avond maar door mijn hoofd malen. Laika, het eerste levende wezen in de ruimte (overigens deden de Amerikanen het een jaar later nog eens dunnetjes over door Benjy en Laska, twee muizen, op verkenning te sturen). Of ik nu omhoog keek of omlaag, steeds verscheen er een beeld op mijn netvlies van die trouwe viervoeter die met een snelheid van vele kilometers per seconde omhoog werd geslingerd. In mijn ogen een onwerkelijk idee, maar op hetzelfde moment een uitermate belangwekkend experiment in de ruimtevaart. Terwijl ik in gedachten verzonken de voordelen tegen de nadelen afwoog, alsof mijn oordeel beslissend zou zijn geweest voor de voortgang van het experiment, verscheen plotsklaps een vallende ster in die weidse duisternis boven mij. In stilte deed ik een wens, waarna op even wonderlijke wijze als de ster een uil voor mij verscheen. Het dier kwam geruisloos aanvliegen en landde in een struikje vlak naast me. Door grootvaders verreijkijker aanschouwde ik het silhouet van deze prachtige vogel. Ik zag een langwerpige lichaam, een ronde kop en twee slanke oorpluimen die zijwaarts in de wind wapperden. Na enige ogenblikken als verstaand naar de uil te hebben gekeken, begon ik het dier toe te spreken. Zachtjes floot ik: "Hoe, hoe, hoe, hoe." De uil antwoordde met een diep gekreun. Ik herinner me niet tot in detail hoe deze ontmoeting verliep, het is immers een hele poos geleden, maar door deze uil ben ik verslingerd geraakt aan de vogels.

Ik beseftte dat ook heel dichtbij een onontdekte wereld op mij lag te wachten. In hetzelfde voorjaar trok ik er na het werk bijna dagelijks op uit en observeerde ik de weidevogels, de moerasvogels en de kustvogels, die zich in grote getalen ophielden in de omgeving van Haarlem. Roofvogels zag ik 's zomers, na die ene Ransuil, bijna niet. Achteraf gezien niet zo vreemd, nu weten we immers dat grootschalig gebruik van DDT en andere chemicaliën de stand van deze machtige vogels in die jaren sterk heeft gedecimeerd. Kort daarop leerde ik de Vogelwerkgroep kennen, zoals het een vogelaar betaamt in het veld, of liever gezegd in het restaurant. Het zal eind mei 1965 of daaromtrent zijn geweest, tijdens een van die vele genoeglijke uren die ik bij het Vogelmeer doorbracht. Tussen de aanwezige vogels stonden opeens twee mij onbekende, fragiele vogels. Zwart-wit getekend, met buitengemeen

lange, vuurrode poten en een ragfijne priemsnavel. Zoiets prachtigs had ik in het duin nog nooit aanschouwd. Thuisgekomen kon ik er niet achter komen welke soort het nou betrof. Onverwacht kreeg ik later toch te horen welke soort het was: Steltkluut. En pas een keer eerder in Kennemerland gezien, zo vertelden enkele lieden met verrekijkers mij toen ik hen in Parnassia na een ochtendje badderen aan zee aansprak. Ik weet nog goed, hoe verbaasd ik was om mensen met een verrekijker te zien. Het duurde dan ook enige tijd voordat ik alle schroom van me af had gegooid en ze durfde aan te spreken. Het waren leden van de VWG, die daar iedere week bij elkaar kwamen. Een traditie die tot op heden voortgezet wordt. Sommige dingen veranderen nooit.

Er mag dan een hoop veranderd zijn in de afgelopen jaren – er gaat tegenwoordig bijna geen nacht voorbij waarin ik geen satelliet voorbij zie scheren – maar de activiteiten van de VWG volg ik nog steeds op de voet. En tot op de dag van vandaag geniet ik van de prachtige verhalen in De Fitis, en dat vind ik wel zo chill (om een stopwoordje van mijn kleinzoon te gebruiken).